

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. vasario 25 d.
Šiauliai

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjas Žanas Kubeckas,
sekretoriaujant Palmirai Berberaušienei,
dalyvaujant pareiškėjui L. K.,
nedalyvaujant atsakovės Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus,
atstovui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo L. K. skundą
atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Šiaulių tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės žalos
atlyginimo.

Teismas, išnagrinęs pateiktą skundą,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas L. K. (toliau – ir pareiškėjas) kreipėsi į teismą su skundu (b.l. 2-5) prašydamas
priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus (toliau –
ir Atsakovas, Šiaulių TI), 5000 LT neturtinę žalą. Pareiškėjas skunde nurodė, kad Šiaulių TI jis buvo
kalinamas su pertraukomis laikotarpiu nuo 2012-08-30 iki 2013-11-21 pažeidžiant teisės
aktų reikalavimus. Buvo laikomas 23 val. per parą perpildytoje kameroje, dėl to sąlygos buvo
nepakenčiamos, nebuvo galimybės pajudėti ar pasimankštinti, trūkdavo oro, skaudėjo galvą,
negalėjo gerai išsimiegoti, dažnai kildavo konfliktai, tapo irzlus ir nervingas. Laikomas tokiomis
sąlygomis susirgo hipertoniška liga, todėl jam nuolat yra didelis kraujo spaudimas, nebegali gyventi
be medikamentų. Šiaulių TI administracija į žodinius skundus nereagavo. Dėl to patyrė neturtinę
žalą.

Teismo posėdžio metu pareiškėjas patvirtino skunde nurodytas aplinkybes.

Atsakovas Lietuvos valstybė, atstovaujama Šiaulių TI, atsiliepime (b.l. 62-66), nurodė, kad
su skundu nesutinka, prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodė, kad pareiškėjas į
Šiaulių tardymo izoliatorių pirmą kartą etapuotas 2012-08-30 ir laikytas periodiškai iki 2013-11-21.
Pareiškėjas buvo laikomas įstaigoje kameroje, kurių plotas nuo 17,01 kv.m. iki 21,24 kv.m.
Kameroje buvo laikoma nuo 1 iki 8 asmenų. Laikotarpiu nuo 2012-08-30 iki 2013-02-12
pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 62 su dar 3-7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo
2,12 kv.m. iki 4,25 kv.m. gyvenamasis plotas, kameroje Nr. 55 laikotarpiu nuo 2013-02-20 iki
2013-02-21 su dar 4-7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,34 kv.m. iki 3,75 kv.m., kameroje
Nr. 60 periodiškai laikotarpiais nuo 2013-02-21 iki 2013-08-21 su dar 1-5 asmenimis ir vienam
asmeniui teko nuo 2,94 kv.m. iki 8,84 kv.m., kameroje Nr. 59 laikotarpiais nuo 2013-08-21 iki
2013-08-28, nuo 2013-09-06 iki 2013-09-16, nuo 2013-10-04 iki 2013-11-06 ir nuo 2013-11-12 iki
2013-11-21 vienas arba dar su dar 2-6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,82 kv.m. iki

19,78 kv.m., kameroje Nr. 31 periodiškai laikotarpiais nuo 2013-08-30 iki 2013-09-04, nuo 2013-09-18 iki 2013-10-02 ir nuo 2013-11-08 iki 2013-11-44 su dar 2-6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 3,03 kv.m. iki 7,08 kv.m., kameroje Nr. 89 nuo 2013-11-11 iki 2013-11-12 vienas arba dar su dar 1-5 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 3,12 kv.m. iki 18,73 kv.m. Kadangi kameroje esančių asmenų skaičius niekada nėra pastovus, pareiškėjui periodiškai tekdavo nuo 2,12 kv.m. (kameroje Nr. 62) iki 19,78 kv.m. (kameroje Nr. 59) gyvenamasis plotas, o tai leidžia daryti išvadą, jog tik tam tikrais atvejais pareiškėjui galimai teko mažesnis kalinimo kameros plotas nei nustatyta norma, o periodiškai ji netgi buvo viršijama. Atsakovas atkreipia dėmesį į asmenų laikymo kandomojo kalinimo įstaigose specifiką: toje pačioje kameroje laikomų asmenų skaičius per tą pačią parą nėra pastovus (dalis kviečiama pas ikiteisminio tyrimo pareigūnus, etapuojama į teismus, areštines, pataisos namus ir atitinkamą laiką nebūna kameroje). Kaip pažymėjo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. liepos 9 d. sprendime administracinėje byloje Nr. A-146-1527/2012, ši aplinkybė (kintantis asmenų skaičius kameroje) turi įtakos vienam asmeniui tenkančios ploto normos kameroje kaitai, nes daliai asmenų išvykus likusiems kameroje asmenims tenka daugiau kameros bendrojo ploto. Todėl net mažiausio ploto kameroje, keičiantis kalinčių asmenų skaičiui paros eigoje, plotas, tenkantis vienam asmeniui, kinta nuo mažesnio už nustatytą iki viršijančio normą.

Pareiškėjas Šiaulių tardymo izoliatoriuje per laikotarpį nuo 2012-08-30 iki 2013-11-21 iš viso buvo laikomas 417 dienų. Pasivaikščiojimo laiku (1 val. per dieną), medicininių apžiūrų metu, prausimosiirtyje metu asmenys nebūna gyvenamojoje kameroje. Pareiškėjo pretenzijos atsakovui už šį laikotarpį laikytinos nepagrįstomis ir nesuteikiančiomis pagrindo Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmus pripažinti neteisėtais. Nenustačius dėl šio laikotarpio Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtų veiksmų (vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų), pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo už šį laikotarpį negali būti tenkinamas.

Pareiškėjas skunde nenurodo jokių išgyvenimų, objektyviai pagrįstų nusiskundimų, kurie leistų nustatyti buvus neigiamą poveikį, sąlygojusį neturtinės žalos atsiradimą. Pareiškėjo skunde dėstomos aplinkybės, kad į žodinius prašymus Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnai nekrepė jokie dėmesio neturi jokie teisinio pagrindo, nes iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Socialinės rehabilitacijos skyriaus 2013-12-03 pažymos Nr. 61/04-1257 matyti, jog duomenų, kad laikotarpiu nuo 2012-08-30 iki 2013-11-21 pareiškėjas būtų kreipęsis į Šiaulių tardymo izoliatoriaus direktorių su prašymais ar skundais dėl netinkamų laikymo sąlygų, nėra. Pareiškėjo nusiskundimai dėl nepatogumų, suvaržymų nesusieti su jokiais konkrečiais laike apibrėžtais galimai neteisėtais atsakovo veiksmais, be to, šių išgyvenimų kilmė negali būti sutapatinama vien tik su kalinimu įstaigoje. Esant abstrakčiam pareiškimui apie teisių pažeidimą, negalima teigti, kad asmens teisės iš tikrųjų buvo pažeistos. Kreipiantis dėl žalos atlyginimo, žalos padarymo faktą turi įrodyti žalos atlyginimo prašantis asmuo. Vien tik statistiniai duomenys apie kameroje laikytų asmenų skaičių nėra pakankamas pagrindas konstatuoti Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtus veiksmus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.271 straipsnio prasme.

Pareiškėjo laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje laikotarpiu nuo 2012-08-30 iki 2013-11-21 nebuvo atlikta Visuomenės sveikatos centro patikrinimų kameroje, kuriose tuo metu buvo laikomas pareiškėjas, atitikimo higienos reikalavimams būkle.

Kameros Nr. 89, į kurioje pareiškėjas buvo laikomas nuo 2013-11-11 iki 2013-11-12 patikrinimas buvo atliktas 2013-03-14, išvados surašytos 2013-03-18 patikrinimo akte Nr. EP-48: tualetas nuo gyvenamosios patalpos atitvertas daline mūrine siena su durimis, nustatyti dirbtinio apšvietimo bei oro temperatūros pažeidimai. Kameros Nr. 55, kurioje pareiškėjas buvo laikomas nuo 2013-02-20 iki 2013-02-21-25 Visuomenės sveikatos centro patikrinimas buvo atliktas 2013-05-07 (išvados surašytos patikrinimo akte Nr. EP-128). Patikrinimo metu nustatyti pažeidimai. Kadangi Šiaulių tardymo izoliatoriuje dėl pastato statuso negali būti atliekami rekonstrukcijos ir kapitalinio remonto darbai, Higienos normos HN 76:2010 reikalavimai, susiję su šiais darbais netaikytini ir įstaiga negali būti pripažįstama atsakinga dėl nustatomų šių reikalavimų pažeidimų.

Taip pat atsakovas pažymi, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus korpuse gyvenamosios kameros įrengtos vadovaujantis Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploataavimo taisyklių, patvirtintą Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. liepos 10 d. įsakymu „Dėl Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploataavimo taisyklių patvirtinimo“ Nr. V-176 ir Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ reikalavimais. Kamerose yra teisės aktuose nurodytas turintis būti inventorius.

Pareiškėjo dėstomos neturtinės žalos atsiradimą sąlygoti galinčios aplinkybės neįrodo realaus neturtinės žalos egzistavimo fakto. Pareiškėjas savo skundą grindžia abstrakčiais argumentais, reiškia bendro pobūdžio nusiskundimus, nebūtinai sąlygotus laikymo sąlygų, ir kurių nepagrindžia jokiais įrodymais. Teiginiai, jog būdamas Šiaulių tardymo izoliatoriuje pareiškėjas susirgo hipertone liga vertintini prieštarigai, nes nėra jokių įrodymų, kad būtent hipertone ligos atsiradimas yra kalinimo Šiaulių tardymo izoliatoriuje pasekmė. Priešingai, iš L. K. Asmens sveikatos istorijos matyti, kad pareiškėjas ir pats savo veiksmis kėlė grėsmę savo sveikatai (Badaujančio asmens kortelė). Turtinė žala turi būti tikra, konkreti, įrodyta ir kiekybiškai įvertinta, pareiga įrodyti, kad tam tikra žala, patirta, tenka pareiškėjui, pareiškėjas taip pat privalo pagrįsti ir įrodyti priežastinį ryšį tarp jo nurodomos žalos ir neteisėtų veiksmų (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. kovo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-444-669/2011; kt.). Pareiškėjas nepateikia jokių duomenų, kurie leistų konstatuoti patirtą neturtinę žalą, kurią būtų galima susieti su asmens laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje sąlygomis. Tai leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjo teiginiai apie patirtą neturtinę žalą yra nepagrįsti. Minėta, kad nenustačius bent vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei neatsiranda prievolė atlyginti turtinę ar neturtinę žalą Civilinio kodekso 6.271 str. pagrindu.

Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarime, be kita ko, konstatavo, kad asmeniui teisė į žalą, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmis, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir kad žala asmeniui atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų. Atsižvelgiant į teismų praktikoje pabrėžiamus neturtinės žalos instituto taikymo aspektus, siekiant nustatyti pareiškėjo reikalavimo atlyginti neturtinę žalą pagrįstumą, turi būti atsižvelgiama į konkrečias kalinimo sąlygas, turi būti įvertinti įrodymai, pagrindžiantys pareiškėjo patirtą neturtinę žalą, o ne prielaidos apie galimą teisių pažeidimą.

Remiantis aukščiau paminėtomis aplinkybėmis bei tuo, kad įstaiga pagal galimybes siekė įgyvendinti galiojančius teisės aktus ir nebuvo neigiamo veikimo, nukreipto išimtinai prieš pareiškėją, nustatant, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą, būtų pagrindas nepriteisti pareiškėjui neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jo teisės į teisės aktuose nustatytas kalinimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jo teisių pažeidimą.

Atsakovo atstovas į teismo posėdį neatvyko, apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką pranešta tinkamai (b.l. 69).

Pareiškėjo skundas tenkintinas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas L. K. skundu kreipėsi į teismą, prašydamas priteisti jam neturtinės žalos atlyginimą. Neturtinę žalą pareiškėjas kildina iš esmės iš neteisėtų valdžios institucijos veiksmų neužtikrinant jam tinkamų kalinimo sąlygų Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

Iš byloje esančios pažymos (b.l. 11) matyti, kad pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių buvo pristatytas 2012 m. rugpjūčio 30 d. ir periodiškai laikytas iki 2013 m. lapkričio 21 d.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.271 straipsnio 1 dalis nustato, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkrečios valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės subjektas yra specialusis – viešas asmuo (valstybė arba savivaldybė). Šis atsakomybės subjekto ypatumas (viešas asmuo) lemia šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės taikymo ypatumus, kadangi valstybės civilinė atsakomybė atsiranda esant trimis sąlygoms (civilinė atsakomybė be kaltės): valstybės valdžios institucijų neteisėtiems veiksams (neveikimui), žalai ir priežastiniam

ryšiui tarp valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos. Todėl reikalavimas dėl žalos (tiek turtinės, tiek neturtinės), kuri kildinama iš valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo gali būti tenkinamas nustačius minėtų civilinės atsakomybės atsiradimo sąlygų visumą. Nesant bent vienos iš šių sąlygų viešojo atsakomybė negalima.

Tam, kad būtų konstatuotas neteisėtumas [CK 6.271 straipsnio](#) prasme, reikia nustatyti, jog valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo ([CK 6.271 straipsnio](#) prasme), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti, kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmeniui, teigiančiam, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarime, be kita ko, konstatavo, kad asmeniui teisė į žalą, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir kad žala asmeniui atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas skundu siekia, jog jam iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių TI, būtų priteistas 5000 LT neturtinės žalos atlyginimas laikotarpiu nuo 2012 m. rugpjūčio 30 d. iki 2013 m. lapkričio 21 d. Neturtinę žalą iš esmės grindžia tuo, kad kameroje buvo laikoma daugiau asmenų, nei yra galima pagal galiojančius teisės aktų reikalavimus, laikymo sąlygos neatitiko įstatymuose numatytų reikalavimų, sąlygos buvo nepakenčiamos, nebuvo galimybės pajudėti ar pasimankštinti, trūkdavo oro, skaudėjo galvą, negalėjo gerai išsimiegoti, dažnai kildavo konfliktai, tapo irzlus ir nervingas, sutriko sveikata.

Byloje nustatyta, jog pareiškėjas neturtinę žalą kildina iš netinkamų kalinimo sąlygų, todėl nagrinėjamoje byloje aktualus Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnis, kuris nustato, kad niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) yra pažymėjęs, kad Konvencijos 3 straipsnis įtvirtina vieną pagrindinių demokratinės valstybės vertybių, ji įtvirtina absoliutų kankinimo, nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimą, toks draudimas nepriklauso nuo aukos elgesio (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš Slovėniją ir jame nurodytą teismo praktiką).

EŽTT savo jurisprudencijoje ne kartą yra išaiškinęs, kad Konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukelia šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr. pvz., EŽTT 2000 m. spalio 26 d. sprendimą byloje *Kudla* prieš Lenkiją, 2001 m. liepos 24 d. sprendimą V. prieš Lietuvą). Pagal EŽTT suformuotą praktiką tam, kad netinkamas elgesys patektų į Konvencijos 3 straipsnio reguliavimo sritį, jis turi pasiekti minimalų žiaurumo lygį. Šio minimalaus žiaurumo lygio vertinimas yra reliatyvus; jis priklauso nuo visų bylos aplinkybių, tokių kaip elgesio trukmė, jo fizinis ir psichinis poveikis ir tam tikrais atvejais nukentėjusiojo lytis, amžius bei jo sveikatos būklė. Be to, spręsdamas, ar elgesys pagal Konvencijos 3 straipsnį yra „žeminantis orumą“, teismas atsižvelgia į tai, ar jo tikslas yra pažeminti asmenį ir ar tai neigiamai paveikė asmenį su Konvencijos 3 straipsniu nesuderinamu būdu (žr., pvz., EŽTT 2001 m. balandžio 21 d. sprendimą byloje *Peers* prieš Graikiją).

Teismas atkreipia dėmesį ir į tai, kad EŽTT savo praktikoje yra ne kartą nurodęs, jog nepaprastai didelis kameros erdvės trūkumas yra labai reikšmingas faktorius sprendžiant, ar

taikomos sulaikymo sąlygos buvo „žeminančios“ EŽTK 3 straipsnio požiūriu (žr., pvz., 2005 m. balandžio 7 d. sprendimą Karalevičius prieš Lietuvą; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev* ir kiti prieš Rusiją). EŽTT ne kartą yra nurodęs, kad tais atvejais, kai pareiškėjams teko mažiau negu trys kvadratiniai metrai grindų ploto, kameros perpildymas turi būti laikomas toks didelis, kad savaime pateisina EŽTK 3 straipsnio pažeidimą (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš Slovėniją; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev* ir kiti prieš Rusiją ir juose nurodytą teismo praktiką).

Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo įstatymo (Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo) (Žin., 1996, Nr. 12-313; 2008, Nr. 81-3172) 3 straipsnyje nurodyta, kad tardymo izoliatoriaus administracija, užtikrindama suėmimo vykdymo tvarką ir tinkamas asmenų laikymo tardymo izoliatoriuose sąlygas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kitais nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais. Pagal Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ (Žin., 2010, Nr. 55-2731) 1.3.1 punktą iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2017 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1248 (Žin., 2009, Nr. 121-5216), numatytų priemonių įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m.

Byloje nustatyta, jog pareiškėjas Šiaulių TI kalėjo su pertraukomis nuo 2012 m. rugpjūčio 30 d. iki 2013 m. lapkričio 21 d. Pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 62 (plotas 17,01 kv. m.), kurioje kartu su pareiškėju buvo laikoma nuo 4 iki 8 asmenų, Nr. 55 (plotas 18,77 kv. m.), kurioje kartu su pareiškėju buvo laikoma nuo 5 iki 8 asmenų, Nr. 60 (plotas 17,68 kv. m.), kurioje kartu su pareiškėju buvo laikoma nuo 2 iki 6 asmenų, Nr. 59 (plotas 19,78 kv. m.), kurioje kartu su pareiškėju buvo laikoma nuo 1 iki 7 asmenų, Nr. 31 (plotas 21,24 kv. m.), kurioje kartu su pareiškėju buvo laikoma nuo 3 iki 7 asmenų, Nr. 89 (plotas 18,73 kv. m.), kurioje kartu su pareiškėju buvo laikoma nuo 1 iki 6 asmenų. Iš pažymos (b.l. 11) matyti, kad pareiškėjas tam tikrais laikotarpiais (nuo 2013-05-10 iki 2013-05-14, nuo 2013-08-21 iki 2013-08-28) išviso 11 dienų buvo laikomas kameroje nepažeidžiant nustatytos vienam asmeniui, esančiam laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoje, kameros ploto normos bekitais atvejais galimai buvo laikomas kameroje nepažeidžiant nustatytos vienam asmeniui, esančiam laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoje, kameros ploto normos tais atvejais, kai kartu su pareiškėju kameroje Nr. 62 ir Nr. 60 buvo laikoma iki 4 asmenų imtinai, o kameroje Nr. 55, Nr. 59, Nr. 31 ir Nr. 89 buvo laikoma iki 5 asmenų imtinai. Tačiau iš pateiktos pažymos tiksliai nustatyti kada ir kiek laiko pareiškėjas buvo laikomas kameroje nepažeidžiant nustatytos vienam asmeniui, kameros ploto normos, nėra galimybių. Konstatuotina, jog kalėjimo Šiaulių TI laikotarpiu pareiškėjas 406 dienas periodiškai buvo laikomas sąlygomis, galimai pažeidžiančiomis teisės aktais nustatytą kameros plotą vienam asmeniui, t.y. vienam asmeniui, laikomam kameroje teko mažiau kaip 3,6 kv. m. ploto. Šiaulių TI administracija pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę būti kalinamam kameroje, kurioje jam tektų ne mažiau nei 3,6 kv. m kameros ploto, t. y. neveikė taip, kaip pagal įstatymus ši institucija ar jos darbuotojai privalėjo veikti.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, jog asmuo, kuris yra kalinamas nepriimtinais sąlygomis, patiria neturtinę žalą, kaip ji yra apibrėžta [CK 6.250 straipsnio](#) 1 dalyje (pvz., administracinės bylos Nr. A¹⁴³-1966/2008, A⁵⁰²-734/2009). Ši aplinkybė taip pat konstatuota ir EŽTT praktikoje (pvz., 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje Savenkovas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 871/02). Taigi ta aplinkybė, jog asmuo tam tikrą laiką buvo laikomas nepriimtinais sąlygomis, nesilaikant teisės aktų reikalavimų, administracinių teismų praktikoje pripažįstama pagrindu neturtinei žalai atlyginti.

Pagal [CK 6.250 straipsnio](#) 1 dalį neturtinė žala – tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kt., teismo įvertinti pinigais. Neturtinės žalos

atlyginimo dydžio nustatymą, kaip ir atlyginimo teisinius pagrindus, lemia šios žalos prigimtis ir objektas. Neturtinė žala atlyginama pažeidus vertybes, kurių įkainoti neįmanoma, ir pasireiškia neturtinio pobūdžio praradimais, kurie negali būti tiksliai apskaičiuojami piniginiu ekvivalentu. Priteisiant neturtinės žalos atlyginimą vadovaujamosi teisingo žalos atlyginimo koncepcija, besiremiančia įstatymo ar teismų praktikos suformuotais vertinamaisiais subjektyviais ir objektyviais kriterijais, leidžiančiais kuo teisingiau nustatyti ir atlyginti asmeniui padarytą žalą, atkurti pažeistų teisių pusiausvyrą ir suponuojančiais pareigą preciziškai įvertinti konkrečios situacijos aplinkybes. Neturtinės žalos prigimtis lemia tai, kad nėra galimybės šią žalą tiksliai apskaičiuoti, grąžinti nukentėjusįjį į buvusią padėtį ar rasti tikslų piniginių tokios žalos ekvivalentą. Neturtinės žalos dydį nustato teismas, o ją patyręs asmuo turi pateikti teismui kuo daugiau ir kuo svarbesnių žalos dydžiui nustatyti reikšmingų kriterijų. Teismas pagal teisinius kriterijus nustato priteistiną neturtinės žalos dydį. Pareiškėjo prašoma atlyginti neturtinės žalos suma vertinama kaip nevaržanti teismo diskrecijos nustatyti neturtinės žalos dydį konkrečioje byloje ir yra tik viena reikšmingų bylai aplinkybių, į kurią teismas turi atsižvelgti. Kriterijai, į kuriuos turi atsižvelgti teismas, nustatyti įstatyme ([CK 6.250 straipsnio](#) 2 dalis). [CK 6.250 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintas nebaigtinis tokių kriterijų sąrašas: žalos pasekmės, žalą padariusio asmens kaltė, jo turtinė padėtis, padarytos turtinės žalos dydis bei kitos turinčios reikšmę bylai aplinkybės, taip pat sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijai.

Pažymėtina, kad neturtinės žalos dydį pagrindžiančių kriterijų sąrašas nebaigtinis, o kiekvienu konkrečiu atveju pažeidžiama skirtinga įstatymo saugoma teisinė vertybė ir neturtinė žala patiriama individualiai, tai teismas turėtų spręsti dėl materialios kompensacijos už patirtą neturtinę žalą dydžio, aiškindamasis ir vertindamas individualias bylai svarbias neturtinės žalos padarymo aplinkybes ir kitus faktus, reikšmingus nustatant tokio pobūdžio žalos dydį, atsižvelgdamas į įstatyme bei teismų praktikoje įtvirtintus ir teismo šiuo konkrečiu atveju reikšmingais pripažintus kriterijus. Neturtinės žalos atlyginimo teisinius pagrindus, dydžio nustatymą lemia šios žalos prigimtis ir objektas. Sprendžiant dėl neturtinės žalos dydžio, atsižvelgtina ir į tokias reikšmingas bendro pobūdžio aplinkybes, kaip bendrą šalies ekonominę situaciją, pragyvenimo lygį bei bendruosius teisės principus.

Atsižvelgus į kalinimo neatitinkančiomis teisės aktų reikalavimų sąlygomis trukmę (406 dienos), į pareiškėjo patirtus nepatogumus, kurių intensyvumas viršijo neišvengiamai kalinimui būdingus nepatogumus ir kurie žemina žmogiškąjį orumą, sukelia dvasines kančias, į kitus pirmiau minėtus teismų praktikoje įtvirtintus neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijus, vadovaujantis sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus, darytina išvada, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą (dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, pažeminimą), kuri negali būti kompensuojama vien tik pareiškėjo teisių pažeidimo pripažinimu, o kalėdamas pas atsakovą aukščiau aptartomis sąlygomis, pareiškėjas patyrė pinigine išraiška apskaičiuotiną neturtinę žalą.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas taip pat nurodė, kad dėl laikymo sąlygų jam pablogėjo sveikata. Iš byloje esančių medicininių dokumentų (b.l. 52-55) matyti, kad kalinimo Šiaulių TI laikotarpiu pareiškėjas turėjo sveikatos sutrikimų, tačiau byloje nėra jokių įrodymų, kad šie sveikatos sutrikimai atsirado ar suintensyvėjo dėl netinkamų kalinimo sąlygų. Taip pat pažymėtina, jog byloje nėra duomenų, kad atsakovas Šiaulių TI būtų sąmoningai siekęs pažeisti pareiškėjo L. K. orumą ar nežmoniskai su juo elgtis. Pareiškėjas kalinimo laikotarpiu į Šiaulių TI administraciją dėl netinkamų kalinimo sąlygų nesikreipė (b.l. 30).

Apskaičiuodamas neturtinės žalos dydį, t. y. įvertinęs pareiškėjo patirtus neigiamus dvasinius išgyvenimus pinigais, įvertindamas turimų įrodymų visetą, remdamasis teismų praktikoje taikytiniais neturtinės žalos vertinimo kriterijais (pvz., LVAT 2013 m. spalio 30 d. sprendime Nr. A438-1194/2013 pareiškėjui už 723 dienas priteista 2000 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. lapkričio 25 d. sprendime Nr. A442-1860/2013 už 169 dienas priteista 550 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. gruodžio 30 d. sprendime už 107 dienas priteista 500 Lt neturtinės žalos atlyginimui), pareiškėjo subjektinės teisės pažeidimo mastą ir trukmę, bei atsižvelgęs į Lietuvoje egzistuojančias ekonomines darbo užmokesčio bei pragyvenimo sąlygas (minimali mėnesinė alga bylai aktualiu laikotarpiu buvo 850 – 1000 Lt; vidutinį darbo užmokestį),

teismas laiko, kad pareiškėjui padarytos neturtinės žalos dydis gali būti įvertintas 1500 Lt. Dėl šių priežasčių pareiškėjo reikalavimas priteisti jam 5000 Lt neturtinės žalos yra tenkinamas iš dalies.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85-87 str., 88 str. 1 d. 5 p. teismas,

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo L. K. skundą tenkinti iš dalies. Priteisti pareiškėjui L. K. iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 1500 Lt (vieną tūkstantį penkis šimtus litų) neturtinei žalai atlyginti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai arba per šį teismą.

Teisėjas

Žanas Kubeckas